

חלקי בעמלי

הדפס
וקח
הביתה
לשבת

פרשת ויקהל / כ"ג אדר א' תשפ"ב / 24.02.2022

יהי חלקי עמהם

הרה"ג ברוך צבי גרינבוים שליט"א

הננו!

עם אירועים חברתיים בניחוח תורני, שמטרתם להעצים את גיבוש החברים סביב הקהילה. רבים וטובים מאתנו - מאותם אלה שאכפת להם, יכולים גם בעת הזו למצוא בליבם את האומץ לומר לקריאה האלוקית שבלבכם 'הננו', ולייצר לעצמם ולאחרים פתרונות תורניים מתאימים. כשלאנשים מתוכנו יהיה 'מקום' חברתי-תורני משל עצמם, מקום שהם ירגישו בו בטוחים ומשמעותיים, מקום חמים ורגוע שהם ירגישו שייכים, מקום חמים ורגוע שהם ירגישו בו שהם וילדיהם מקובלים, שיש להם מה לתרום לו, הם ירגישו חלק בלתי נפרד מהציבור הנפלא של עובדי ה'. כל אחד מאתנו צריך להסתכל בכנות אל תוך עצמו, ואחר כך אל עבר השכנים שדומים לו בסגנון החיים - הגרים בשכונתו או ברחובות הסמוכים למקום מגוריו, ולשאול את עצמו האם אני והם מרגישים 'שייכים'? האם יש לי ולאחרים כמוני קהילה חברתית-תורנית להשתייך אליה? אם התשובה לשאלה זו היא חיובית, אזי אשרינו מה טוב 'חלקנו' - בקהילתנו, אך אם לא, חובה עלינו למצוא או לייצר לעצמנו מקום תורני שכזה ולבוא ולומר איש לרעהו: הננו!

בצידי 'הזרם המרכזי החרדי', גורמת למשפחות יקרות אלו לחיות בתוך עולם תרבותי משל עצמן, ולמצוא להן צורות ביטוי משל עצמן - נתונים שמעצימים ומעמיקים את הבידול החברתי משאר הקבוצות התורניות של הציבור החרדי. מול תופעה זו של התנתקות קמה בתקופה האחרונה תנועה חברתית של חיבור - תנועת 'חלקי בקהילתי'. תנועה חברתית זו שמה לעצמה למטרה להחדיר את הערך הקריטי של הצורך בהשתייכות קהילתית-תורנית. תנועת חברים ארצית זו, אין לה שייכות פוליטית ולא שייכות מגזרית. 'חלקי בקהילתי' חורטת על דגלה את חובתו של כל אחד מבני הציבור החרדי להיות שייך לקהילה! להיות שייך לקהילת חברים תורנית, להיות שייך לקהילת חברים שלומדת תורה ביחד, להיות שייך לקהילה שמקבלת הדרכה תורנית חינוכית מתלמיד חכם בעל שיעור קומה שהם מצאו לעצמם, להיות שייך לקהילה שיש לכל אחד מהחברים בה מקום קבוע לתפילה בשבת, לו ולילדיו, הקהילה ש-ל-ו עורכת בכל שבת קידוש לחבריה לאחר התפילה, והיא מקיימת בכל שבת שיעורי תורה מגוונים שכל החברים משתתפים בהם, יחד

צעירים שיצאו מבית המדרש אל עמל החיים - מרגישים מנותקים משייכות חברתית קהילתית, והם מתנהלים בתוך המגזר החרדי בעולם חברתי מנותק משלהם. לרבים וטובים מ'חברת המנותקים החרדית' חסרה קהילת חברים תומכת, שהם ירגישו בה משמעותיים ושנעים להם להיות בחברתה. לרובם אין דמות רוחנית של רב אישי או מדריך תורני שהם יכולים להתייעץ איתו בשעת הצורך, ולקבל ממנו תמיכה ומשענת רוחנית. רבים מתמודדים עם קושי במציאת מוסדות מתאימים לילדים בגלל כל מיני סיבות. רבים וטובים בציבור יקר זה לא מוצאים זמן או אפשרות לקבוע עיתים לתורה, ורבים שרוצים לעשות זאת, לא מוצאים שיעור או חברותא שתתאים להם. נתונים עובדתיים אלו גורמים לרבים וטובים מבני הקהילה החרדית הצעירה להרגיש 'לא שייכים'. הרגשת הניתוק הזו, הרגשה זו של 'אני לא שייך לאף מקום מוגדר' - אני לא חסר לאף אחד, טומנת בחובה סכנה רוחנית לכל אופייה של משפחת החרדי העובד הצעיר. ההתנהלות של המון משפחות חרדיות צעירות 'ליד' מה שנקרא המיינסטרים החרדי - התנהלות של הליכה

'ויקרא משה אל כל איש חכם לב אשר נתן ה' חכמה בליבו, כל אשר נשאו ליבו לקרבה אל המלאכה לעשות אותה' (ויקהל, ל"ו, ב'). בוני המשכן נקראו 'חכמי לב' ורצונם של העוסקים במלאכת המשכן להתקרב ולבנות את המשכן נקרא 'נשיאות לב'. למרות שהידע המקצועי הנדרש לבניית המשכן - על שלל מורכבותו בתחומי אמנות רבים - שייך בעיקר ליכולת הטכנית הנמצאת בידיים, ייחסה התורה את החכמה הנדרשת מבוני המשכן דווקא אל הלב, מקור הרגשות, מדוע? בספרי הראשונים מבואר שאלו שזכו להיות 'חבר הבונים', הרגישו שהלב נושא אותם בתשוקה אדירה לבנות בית לה', למרות שמעולם הם לא למדו את המקצועות האמנותיים הדורשים ידע, הם מצאו בליבם 'נשיאות לב', נגשו אל משה רבנו ואמרו לו - הננו! ללמדנו, שכשהלב 'נושא אותנו' וקורא לנו לעשות משהו טוב, אל לנו לחשוב שזה 'גדול' עלינו. אם באמת נרצה, נמצא בלב את החכמה לבצע את זה. 'חלקי בקהילתי' - אתה איתנו? כלפי מה הדברים אמורים? בקרב בוגרי הישיבות - בעיקר מתוך המגזר הליטאי-אשכנזי והספרדי, קיימת תופעה המתרחבת והולכת. בעלי משפחות

פניות ושאלות ניתן לשלוח לרב במייל: helki.baamali@gmail.com

זמני הדלקת נרות שבת פרשת ויקהל

יציאה	כניסה	
18:10	16:54	ירושלים
18:12	17:15	בני ברק
18:10	17:04	חיפה
18:12	17:16	באר שבע

חלקו בקהילתו

מדור חדש! | עמוד 5

נפשי בשאלתי

שמעון אופן | עמוד 9

שבת מתנה

הרה"ג יעקב בוצ'קובסקי | עמוד 3

רק תתחיל

רו"ח דב וינברג | עמוד 7

גורל והגרלות

הרה"ג אפרים קרלינסקי | עמוד 2

ליטוש יהלומים

דן טיומקין | עמוד 7

שומרים על ק.ש.ר. קהילה < שיעורי תורה > רב | עמוד 2

יזמי 'חלקי בקהילתי' כמוך. איתך. בשבילך.

גד
 בטלז-סטון/
 בית שמש/
 נתניה/ רחביה

ואתה מחפש קהילה כלבבך? יזמי חלקי בקהילתי - איתך!

עברת לכרמיאל/ אחיסמך / אלעד/ חיפה

ואתה מחפש שיעור תורה שיתאים לך? יזמי חלקי בקהילתי - איתך!

שכרת דירה בפתח תקווה/ ביתר/ הר שמואל/ רמב"ש

ואתה מחפש כולל לבעלי בתים צעירים? יזמי חלקי בקהילתי - איתך!

מתגורר בגבעת שאול/ בני ברק/ נתיבות/ גבעת זאב

ואתה מחפש חברותא 'בראש' שלך? יזמי חלקי בקהילתי - איתך!

מתגורר בגבעת זאב/ קרית יובל/ מודיעין עילית/ נווה יעקב

יש לך שאלה בהלכה ואתה לא מוצא את מי לשאול? יזמי חלקי בקהילתי - איתך!

לפרטים: מרכז ק.ש.ר:

helki.baamali@gmail.com

וואטסאפ: 0527600080

מו"ל: חלקי בעמלי - יזמות קהילתית תורנית.

מייסד: הרה"ג ברוך צבי גרינבוים

עורך: אבי גרינצייג

כותבים קבועים: הרב יעקב בוצ'קובסקי, דוב וינברג, הרב אפרים קרלינסקי, הרב דן טיומקין, אבי רבינא הרב משה שמעון אופן, הרב ברוך לב.

עיצוב: גימיק פרסום www.gimmick-m.co.il

חלקי בעמלי: רחוב קהתי 14 ירושלים

טל: 02-6522592 מייל: helki.baamali@gmail.com

מתנה ושמה שבת

הרה"ג יעקב בוצ'קובסקי / מחבר ספר תורתו ואומנותו

פרשת השבוע פותחת בהוראה לשמור את השבת, ומשם היא ממשיכה למצוות עשיית המשכן. השבת היא אחת מאבני היסוד של היהודי. יש מקום לברר את מהותה, וללבן כיצד מקיימים אותה למעשה.

השבת היא יום מנוחה. הקדוש ברוך הוא נתן לנו אותה כמתנה מיוחדת, לשתף אותנו במנוחתו. מצוה זו שונה מהותית מכל המצוות. כל המצוות הן פקודות מאת הקדוש ברוך הוא, ומצוה זו היא מתנה ממנו. כך מבואר בגמרא (שבת י:): "מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני מבקש לתנה לישראל". כי מעבר למצוות השבת - יש כאן מתנה. יום מנוחה הוא מתנה לאדם.

השאלה היא - מה זו מנוחה?

במנוחה יש רמות שונות, זו למעלה מזו: ישנה מנוחה פיזית פשוטה - אדם עייף והולך לישון. במנוחה הזו משתתף רק הרובד הגס והפשוט ביותר שבאדם: הגוף. הגוף עשה את מלאכתו והוא זקוק להפסקה.

ישנה מנוחה ברמה קצת יותר גבוהה - הרפיה מלחץ. אדם עמל ועובד וצובר לחץ ומתח, והוא זקוק להפסקה ולמילוי המצברים. הרפיה זו היא לא מנוחת הגוף, אלא מנוחת הנפש. וישנה מנוחה ברמה גבוהה עוד יותר - מילוי מצברים רוחני. אדם עסוק עד כלות ואין לו פנאי לעצמו. כשהוא עוצר קצת ממרוץ החיים - הוא מוצא את עצמו מחדש.

השבת ניתנה לנו למנוחה, בכל שלושת הרבדים: מבואר בשולחן ערוך (או"ח סימן רצ) שמצווה לישון בשבת, מצוה לאכול בה ולשמוח, ומצוה לעסוק בה בתורה. אם נתבונן, נשים לב שמדובר כאן בעצם על מנוחה בשלש רמות שונות:

השינה היא מנוחה ברובד הנמוך - מנוחה של הגוף מעמל השבוע.

הסעודות הן מנוחה של הנפש - האדם עוצר לשבת ולאכול אוכל משובח בחברת משפחתו, לשיר איתם בצוותא ולשוחח. זה מהווה פסק זמן מהלחץ התובעני הבלתי פוסק של החיים. התוכן הרוחני של השבת - תפילות, קריאת התורה, לימוד פרשת השבוע, לימוד בצוותא עם הילדים, וכדומה - הוא מנוחה לנשמה, מילוי מצברים רוחני.

למעשה - בנוגע למנוחת הנפש: הקדוש ברוך הוא נתן לנו את סעודות השבת כזמן איכות של ישיבה בצוותא עם המשפחה. העמקת ההיכרות עם הילדים והצפייה בהם מהצד - נותנת לנפש מה שכל דבר אחר לא יכול לתת.

אין מצווה להושיב אותם ליד השולחן כל הזמן, וזה גם ממש לא מומלץ. אבל אפשר לספר להם סיפורים, לחוד חידות, לשיר איתם בצוותא. זה ממלא את הנפש, שלהם ושלנו. הדבר צורך השקעה, אבל התוצאות נפלאות.

בנוגע למנוחה הרוחנית - השבת היא זמן נפלא לבנייה רוחנית של עצמנו ושל המשפחה, מתוך רוגע ונחת.

להלן כמה רעיונות:

א. בכל פרשת שבוע יש מסר שאפשר להעביר בשולחן שבת. קריאה בספר "החינוך" או ב"חורב" של הרש"ר הירש, או בכל ספר תורני אחר המדבר אל הלב - עשויה בהחלט להניב תוצאות מרתקות, שהילדים ייהנו מהן ויפנימו.

ב. לימוד קצר של דבר הלכה מתוך ספר מעשי ליד השולחן יכול להביא הרבה תועלת. במשך תקופה לא מידי ארוכה אפשר לסיים ספר ולחגוג את הסיום, ובעיקר - להפנים את ההלכות.

ג. שולחן שבת הוא מקום נפלא לליבון נושאים. עם ילדים בוגרים אפשר בהחלט ללבן שאלות. אפשר להציג דילמות מוסריות שפגשנו בהן השבוע, או להעלות תובנות פשוטות מחיי היומיום, כאלה שכל אחד פוגש מידי פעם.

ד. קבלת שבת בחצרות חסידיות היא מקום נפלא להיכנס לאווירה של שבת.

ה. לימוד משותף עם הילדים יכול להיות חוויה מתוקה. אם הלימוד נעשה בנחת, ברוגע, לא בצורת מבחן אלא בשיתוף, כתף אל כתף - הוא תורם רבות. הן לקשר ההורי, והן לחינוך הרוחני. קשר בין אב לבנו העובר דרך לימוד תורה - מרומם לרמות גבוהות הן את הקשר עצמו והן את הלימוד.

בשעה טובה ומוצלחת יצא לאור בסייעתא דשמיא

ספר בעצתך תנחני - מאמרים, ובו כל המאמרים שפורסמו בשנה האחרונה, בבמה זו ובבמות אחרות, על התורה, על המועדים ואקטואליה.

ספר שנוגע בהתמודדויות של החיים, ומציע פתרונות וכלים מתוך פסוקי התורה. אם הפקתם תועלת ונהייתם מהמאמרים במייל - תוכלו לקוראם בספר, מהודר ונעים לקריאה.

ניתן לרכוש ברוב חנויות הספרים, ואפשר גם בקישור הזה:

[/https://baatzatcha.co.il](https://baatzatcha.co.il)

יש להם חלק

הרה"ג אפרים קרלינסקי, מורה הוראה

הלכות גורל והגרלות

שאלה: בין הנוכחים שרכשו כרטיס כניסה לדינר שנערך על ידי אגודת חסד, נערכה הגרלה על מגילת אסתר מהודרת. ההגרלה נערכה בשיטה הותיקה של הוצאת פתק מתיבה שלתוכה הוכנסו פתקים עם שמות המשתתפים, והזוכה שעלה בהגרלה היה ראובן. לאחר סיום האירוע, ניגש מישהו לתיבת הפתקים והתחיל לפתוח אותם כדי לראות את שמות המשתתפים בהגרלה. הוא שם לב שבין הפתקים היו שני פתקים עם שמו של שמעון, בזמן שכללי ההגרלה היו שכל אדם שהשתתף בדינר היה זכאי לזכות אחת בלבד בהגרלה. שמעון טוען שצריכים לערוך את ההגרלה מחדש בגלל התקלה הזאת, כאשר ראובן הזוכה עונה לעומתו שאדרבה, הרי היה לשמעון סיכוי כפול לזכות בהגרלה ואף על פי כן שמו לא עלה, וודאי שאין לו זכות ערעור. מי צודק?

תשובה: שמעון יכול לתבוע את עריכת ההגרלה מחדש. מעשה דומה אירע בירושלים בזמן הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל, והוא הורה ששמעון ששמו הוכנס פעמיים להגרלה יכול לתבוע את עריכת ההגרלה מחדש, וטעמו היה שלשמעון לא היה שום סיכוי לזכות בהגרלה זו, משום שברור שאם אחד הפתקים עם שמו של שמעון היה עולה בגורל, היו מבטלים את זכייתו ועורכים את ההגרלה מחדש עקב הסיכוי הכפול [והלא הוגן] שלו לעלות בגורל, ויוצא אם כן שנערכה הגרלה בלי שיהיה לשמעון סיכוי לזכות, והרי זה כאילו לא הכניסו כלל את שמו.

שאלה: קבוצת אנשים סעדו יחד את סעודת הפורים, וכטוב ליבם בין החליטו לערוך ביניהם הגרלה. כל אחד מהם נתן 100 ש"ח, ובסכום שהצטבר הם קנו גביע כסף גדול, והכניסו לכוס פתקים עם שמות הנוכחים, וראובן עלה בהגרלה. לאחר מעשה התברר ששמו של ראובן לא הוכנס לכוס, אולם הוא מוכן להתפשר עם ראובן שישלם לו סכום כלשהו בשביל שלא יתבע את עריכת ההגרלה מחדש. שאר האנשים תובעים את עריכת ההגרלה מחדש, אולם ראובן וזבולון עונים להם שהגורל שנערך הכריע שהם לא זכו בגביע, ואין להם יותר זכות תביעה. מי צודק?

תשובה: בעל שו"ת 'חיות יאיר' נשאל שאלה דומה, והוא פסק שצריכים לערוך את ההגרלה מחדש, משום שכל הגרלה שלא נערכה בצורה הנכונה לא נחשבת כהגרלה, ומכיוון שההגרלה בעצם לא נערכה - בוודאי שיכולים כולם לתבוע שיערכו אותה.

בדבריו של ה'חיות יאיר' מתבאר יסוד גדול בכל ענייני גורל, משום שהצורה שגורל 'פועל' הוא על ידי מסירת הדבר להשגחה העליונה בלא פעולת האדם, ורק גורל שנערך לפי הכללים שנקבעו עליו מראש 'פועלת' בו ההשגחה העליונה, מה שאין כן אם הגורל מקולקל, הן על ידי תחבולה או על ידי טעות אנוש, אין לומר שמי שזכה בגורל 'מאת ה' הייתה זאת', ויכול כל אחד לטעון ולומר שאם הגורל היה נעשה כהוגן, היו עומדים לו תפילותיו להצלחה [בהסבר המובא כאן משולבים ציטוטים מתוך תשובתו של החיות יאיר]. בתשובה הבאה הבאנו את ההלכה שממנה הוכיח ה'חיות יאיר' את היסוד הזה.

שאלה: שני אחים שירשו שלושה בתים ערכו גורל בכדי לחלק אותם ביניהם. בגורל עלה שראובן יקבל את בית א' [הבית הנחשק], שמעון יקבל את בית ב', ואת בית ג' הם יחלקו. לאחר מכן התברר שלאביהם היה בן נוסף שזכאי לאחד מהבתים, והם ערכו הגרלה חדשה כדי לקבוע איזה בית

קהילות היסטוריות

הרב נחום נחם

'חברת גמילות חסדים' בונציה

הפעם נפנה את מבטנו לעבר קהילה עתיקת יומין, קהילת ונציה. בעיר זו, נוסד לו הגטו היהודי הראשון באירופה (ה'רע"ו, 1516 למניינם). חומות אבן ושערי ברזל סגרו על

בניה של השכונה היהודית הצפופה, למשך מאות שנים, עד ימיו של נפוליאון בונפרטה. השערים הכבדים, שהיו ננעלים כל לילה על יושבי השכונה, כמו בקשו לדכא את רוחם, ולמנוע כל פעילות של חיות ורעננות מהזן היהודי הטיפוסי. אולם לא כך היו פני הדברים: מבעד לחומות ובינות לסמטאות הצפופות, שקקו להם חיים ערים, בהם

נטלו חלק כל בני הקהילה. קהילה זו, חיה חיים תוססים במשך מאות שנים בצל הגזרות וההגבלות, בארץ האפיפיור.

כמו שהקדמנו במאמרים הקודמים, החיים היהודים, חיי התורה ושמירת המצוות פרחו בזכות הארגון הקהילתי המסודר, בראשו עמדו הרב, בית הדין ופרנסי הקהילה. אלו פיקחו על קיומם השוטף במסגרות הקהילתיות הממוסדות. מצד שני, חלק גדול בבניין היהדות, נזקף לזכותם של מאות חברי ה'חבורות' השונות, מהם נגידיים ומהם יגעי כפיים קשי יום, אשר פעלו מהונם וממרצם למען טובת הכלל.

כזו הייתה 'חברת גומלי חסדים' בונציה: חברה זו התקיימה במשך מאות שנים, וחבריה התחייבו לגמול חסד עם החולים, ושעה שנגזרה גזרה - אף עם המתים. חברי האגודה שילמו דמי חבר שכונו 'תמידין'. כספים אלו שימשו לטיפול בחולים שאין ידם משגת ולמימון תרופות, רוקחים ורופאים. מלבד זאת, חברי האגודה התחייבו לשבת ליד מיטתו של כל חולה במצב קשה למשך כחצי יום או כחצי לילה, לכל משמרת. תורנויות אלו התחלקו על פי גורל, וחבר שסירב למלא את המוטל עליו, נקנס על ידי החברה.

בנוסף, החברים דאגו אף לצרכיהם של הנפטרים השונים. ברם, כדרכם של יהודים, קמה 'חברה' מתחרה שלא סמכה על ה'חברה' הותיקה. זו הצעירה לימים נקראה 'חברת רודפי מצוות', ובין תפקידיה היה לממן מקופתה שני מלווים שישוטו עם סירת הנפטר (ונציה, זוכרים...?) לבית הקברות המרוחק. אם אלו 'נתקעו' שם עם רדת חשכה, הוכן עבורם מבעוד מועד (על ידי החברה הותיקה) חדר עם כלי מיטה בו יוכלו להעביר את הלילה. בנוסף, דאגה החברה לשיפוצו של גשר העץ הרעוע לבית הקברות, ובשנת ה'תס"ב - תיקנה על חשבונה את ספר התורה של בית הכנסת הגדול בונציה.

חברות אלו, עם שדאגו לרווחתם של יהודים חולים וגוססים בטווח המידי, הרי בזאת ליכדו את חייהם של בני ישראל בארץ גלותם, בינות לכמרים קנאים ולנזירים מטיפים. החברה העניקה לחייהם תוכן של נתינה, הווי של שותפות וליכוד, דרכו הסכינו לשמור על חיי התורה והמצווה.

באותן שנים, חיו בקהילות איטליה גדולי עולם, דוגמת האברבנאל, ר' עובדיה ספורנו, הרמ"ע מפאנו ורבינו הרמח"ל. גדולים אלו פעלו בתוך מסגרת החיים של דורם, אך הותירו את מורשתם אף לדורות הבאים, עד ימינו אנו. גדולים אלו לא פעלו בחלל ריק - הם חיו ויצרו בתוך אותן קהילות, שהתברכו באותן 'חבורות' קדושות. הם היו מסובבים ביהודים רבים כל כך, שטרחו ושקדו לפעול ולתרום, למען העשרתם של חיים הקהילתיים. יהודים שלא בחלו בשום יוזמה ברוכה, שתוצאתה עזרה לעני ולחולה כאן ועכשיו, ועם זאת - יצירת הווי קהילתי מגבש ומאחד. הווי יהודי מיוחד, לתוכו נולדו, חיו והתבגרו רבבות יהודים נאמנים לה, במהלך הדורות.

יש להם חלק

הרה"ג אפרים קרלינסקי, מורה הוראה

הוא יקבל, גורל שהעלה לו את בית ג'. שמעון תובע כעת גורל חדש גם על בתים א' וב' [משום שהוא רוצה את בית א' הנחשק] אולם ראובן טוען שהחלוקה בין שני בתים אלו כבר הוחלטה על פי הגורל הראשון, ומדוע להגריל אותם שוב. עם מי הדין?

תשובה: בגמרא נחלקו האמוראים במקרה דומה, ובהלכה נפסק שיש לערוך הגרלה חדשה על שני הבתים, משום שהגורל הקודם שהכריע שבית א' שייך לראובן התבטל לגמרי עם בואו של האח החדש.

ממקרה זה הביא ה'חיות יאיר' שדבריו הובאו בתשובה הקודמת ראייה לדינו, משום שגם כאן לכאורה לא צריך להיות שינוי כלפי ההגרלה הראשונה שקבעה שבית א' לראובן ובית ב' לשמעון, ומדוע יש לערוך עליהם גורל נוסף, ובהכרח, שמכיוון שהגורל הראשון לא כלל בתוכו את כל הראויים להגרלה אין לה תוקף, ולכן צריכים להגריל אותם מחדש [ליתר דיוק, להגריל אותם בפעם הראשונה], ועל פי גורל זה תקבע החלוקה.

שאלה: האם אפשר לקנות בכספי מעשרות כרטיסי הגרלה של ישיבות, אגודות חסד וכדומה?

תשובה: מכיוון שהכסף מיועד לצרכי מצוה, אפשר לקנות כרטיסי הגרלה מכספי מעשרות, משום שבסופו של דבר הכסף מיועד ומשמש לצרכי מצוה. עם זאת, יש מהפוסקים שכתבו שאם הכרטיס שרכש מכספי מעשרות זכה בהגרלה, שיפריש שוב את דמי הכרטיס וייתן אותם לצדקה, משום שכעת התגלה שהוא 'השתמש' בכספי המעשרות לטובתו ולתועלתו, וכנגד זה צריך להשלים למעשר את הסכום ש'לקח'.

שאלה: ראובן זכה באחת מהגרלות הלוטו בפרס בסך 10,000 ₪, והלך 'להוציא את העיניים' לכמה מידידיו. הוא עשה את זה בצורה מאוד מעצבנת, ואחד החברים שלא שלט בעצמו חטף לו את הכרטיס מהיד, והשחית אותו לחלוטין. ראובן תובע כעת את החבר שישלם לו את סך הזכייה שהפסיד מחמתו, ולעומתו טוען המזיק שהכרטיס עצמו לא שווה כסף, אלא הוא רק 'דבר הגורם לממון', ואינו חייב לשלם בדיני אדם. עם מי הדין?

תשובה: המזיק חייב לשלם לו את שווי הזכייה. בהלכה מבואר שיש לחייב אדם השורף שטר חוב של חברו כאשר עקב שריפה זו הוא לא יוכל יותר לגבות את חובו, והגם שאין שווי עצמי לשטר והנזק הוא עקיף, מכל מקום ההיזק הוא יותר ברור וישיר מ'גרמא', ונקרא היזק של 'גרמי' שמחייב בתשלום. כרטיס הגרלה שמזכה את בעליו בפרס נחשב גם הוא כדבר שאמנם אינו שווה כסף בעצמו, אבל דרכו בלבד אפשר להשיג את הפרס, והמזיקו חייב מדין 'גרמי'.

הרב עונה לשאלות בהלכה במייל

E0583279418@gmail.com

הכירו את "קהילת הדף היומי"

רב-חבר, כך מגדיר מגיד השיעור של גבעת זאב, הרב אהרון בר חיים, את תפקידו בקהילה < כן הוא פועל לגבש את החברים: החל משיעור דף היומי וכלה בערב גיבוש לנשות הלומדים

השיעור גרם לאנשים להיות תורניים יותר?

"שאלו אותי בעבר את השאלה הזו, כאשר אתה לומד את הדף יש מלא ענייני השקפה והלכה מסביב שאתה מצליח להחדיר למשתתפים תוך כדי השיעור. ב'סיום' הקודם עשיתי סוג של שאלון לאנשים לראות מה הם חושבים על השיעור, קיבלתי הרבה כוח מהתשובות. אנשים שיתפו וסיפרו שכל היום שלהם הפך להיות סביב הדבר הזה. אנשים שלא פתחו כמעט דף גמרא, הילד מגיע לחיידר ומתגאה: 'אבא שלי סיים מסכת', אתה קולט שאנשים מחשבים את כל הל"ז העמוס שלהם סביב השיעור בערב, גם שעה ביום עשויה להפוך את הבית לבית של תורה".

הרב בר חיים מוסיף בהתלהבות כי "גם אנשים שלא מגיעים כל יום לשיעור, עצם החיבור לקבוצה, לדיונים ההלכתיים, לרעיונות וסיומים שלשם מגיעים רוב אנשי הקהילה גורמים לחיבור מאוד גדול".

איך התחברת ליוזמה של חלקי בעמלי?

"עד שהרב גרינבוים פנה אלי לפני חודשיים, לא ידעתי מה זה המיזם. זה פתח לי פתח, בתחילת הדרך חשבתי כי מי שלא קשור ישירות ללימוד הדף היומי, אין מה לעשות איתו. אבל המיזם של הרב גרינבוים האיר את עיני שיש פה הרבה אנשים באזור שלא מתחברים לדף היומי, לא נוח להם הקצב והמהירות של הלימוד, ואז חשבתי שיש לתת גם לאנשים שרוצים חברותא פעם בשבוע או שיעורים מגוונים בנושאים שונים. אמרתי לעצמי - איך לא חשבתי על זה? יום אחרי שהוא דיבר איתי, עשיתי כמה טלפונים לאלה שהיו בשיעור ועזבו לגמרי. בזכות זה נפתח כבר עוד שיעור, פעם בשבוע. שיעור עיוני מתובל בהשקפה ועניינים נוספים. אנשים אמרו לי שמבחינתם אני יכול למסור שיעור על מה שאני רוצה, אפילו זוהר וחסידות, העיקר שיהיה להם משהו רוחני במשך השבוע".

בר חיים מוסיף: "אני רואה לא מעט אנשים מהקהילה שאם לא הייתי חבר שלהם לא היו מתייחסים אלי. בגלל שאני חבר שלהם, אני בעמדה של חבר רב כזה, הם מעזים לבקש ליזום וליצור שיעורים נוספים".

"אין לנו שם לקהילה, אנחנו קהילת הדף היומי", כך פותח היזם, הרב אהרון בר חיים מגבעת זאב, את שיחתו עימו. בר חיים, בן 28 בלבד, וכבר משמש כרב קהילה המונה עשרות משפחות בגבעת זאב, או כמו שהוא מגדיר את עצמו 'חברב' - גם חבר וגם רב.

"אני גר פה ארבע שנים, מהראשונים בשכונה, הגענו חצי שנה אחרי החתונה", הוא מספר על תחילת הדרך. "בתחילה פתחתי שיעור של מסכת ברכות, שלוש ארבע פעמים בשבוע, זה זרם בעצלתיים לגמרי. כשהתחיל המחזור העולמי של הדף היומי, נהיה רעש סביב הנושא והייתה הצטרפות נרחבת. הפעילות של כל הקהילה היא סביב השיעור היומי. למעלה מ-20 משתתפים, ועוד כעשרים שמגיעים מדי פעם לשיעור היומי ולשיעורים אחרים".

מתוך השכונה, כמה אנשים שייכים לקהילה?

"אתן לך דוגמאות מהתקופה האחרונה: אדם מהשכונה עשה ברית לילד שלו ואחר עשה בר מצווה, והסתכלנו לראות מי האורחים מהשכונה. התברר שיש לנו בין 200 ל-300 משפחות בשכונה, ולמעלה מ-90% ממשתתפי האירועים אלו היו אנשים שלקחו חלק בשיעורי התורה שהקמנו, אז הבנו כמה שיעורי התורה מחברים בין כולם".

הרב בר חיים מספר על קבוצת וואטסאפ בה חברים 40 איש מבני הקהילה הנקראת "קהילת הדף היומי". הכל קיים בקבוצה הזו - דיונים בהלכה, אירועים, מעשי חסד או סתם התייעצות ושיתוף חוויות.

הכל מתחיל ונגמר בשיעור?

"ממש לא. המקום הוא מאוד קהילתי. יש פה כמה בתי כנסת, כולם מכירים מאוד אחד את השני. מעורים בכל מה שקורה. הכל סובב סביב השיעור, אבל השיעור הוא לא הכל. הוא מחבר בין אנשים, גם כאלה שמגיעים רק פעם בשבוע, הם הפכו להיות חלק מקהילת הדף היומי".

איך היית מגדיר את אנשי הקהילה?

"בשיעור כולם אנשים שעובדים, אין אברכים. כולם בוגרי ישיבות שהתנתקו לפרק זמן, והדף חיבר אותם מחדש".

מה שאיכות הלאה?

"כל הזמן אני רואה פנים חדשות שמגיעים לשכונה, המטרה היא פשוט 'לצוד' אותם. אנשים שיש להם תקשורת עם אנשים צריכים לדבר עם אנשים חדשים בשכונה, להסביר להם פנים, הם מגיעים לשיעור אחד, אחר כך הם כבר לא מסוגלים בלי זה..."

איפה עוד מרגישים את הקהילתיות מלבד השיעור?

"האירועים אצלי בשיעור יש לזה חלק מאוד נכבד בכל פעילות הקהילה. עשינו שבת מירון - כל הקבוצה כולל המשפחות, כולל כולם. אם זה סיום מסכת - עשינו את האירוע בדי סיטי באולם שמחות עם הנשים ביחד. לפני שלושה שבועות הוצאנו את כל הנשים למסעדה בהשתתפות מינימלית שלהן על מנת לאחד אותן".

הרב בר חיים מוסיף ומסביר את תפקידו: "יש רב במעמד גבוה שעמו מתייעצים על שלום בית, עסקים וילדים, זה מקום אחד של רב, ויש את הרב השני, חבר-רב, מקום של שאלות בהלכה, לשמוע, להקשיב. הרב עם השאלות הכבדות לא יצא עם אותו חבר בקהילה ל'חמי געש' או למנגל ביער, אצלי בשיעור רובם יש להם רב גדול העומד מאחוריהם, ואני הקטן משתדל להיות להם זמין ולעזר בכל עניין ביום יום".

לסיום, למי שקורא אותנו ותוהה מה נחוץ כל כך בקהילתיות, מה אתה עונה לו?

"אתה יכול לראות גם קהילה אצל דתיים לאומיים לייט ואצל חילונים, זה משייך את כולם, וכל אחד ערב לשני פחות או יותר, כולם סביב אותו ראש, אותו עניין, אותם עקרונות. כשאתה מגבש את זה סביב משהו תורני, שהבסיס הוא תורני, המרכז זה התורה, התפילות והשיעורים, זה מתכון להצלחה בכל ענייני החיים".

אמרת השבוע

"אם אתה פועל רבות למען הקהילה ו\או האנושות, אל תתגאה בזה. הודה לאלוקים על ההזדמנות שנתן לך להיות חלק מהתוכנית שלו. הוא היה יכול לעשות הכל בלעדיך, אבל הוא רצה לשמח אותך, ולכן אפשר לך להשתתף בתוכנית..."

(מתוך הספר 'האדריכל', מאת רוני דיין)

חלקי בקהילתי

יזמות תורנית קהילתית

יוצרים ק.ש.ר. בכל רחבי הארץ

חיפה
שכונת הדר
???

כרמיאל
אברהם רבינוביץ
058-7128807

נתניה
בועז גוטל
052-6176202

קרית אתא
יוסף גלר
052-7143804

**גבעת זאב
החדשה**
בנצי נוישטט
052-3848209

הר שמואל
עמוס יוסיפוב
052-7665378

אחיסמך
יהודה צ'ולק
053-3834413

טבריה
חיים צימרון
054-8492309

פתח תקווה
מאיר כהן
054-2295115

קרית הרצוג
דובי וינברג
055-6697899

**בני ברק
מרכז**
יונתן היימן
050-4190870

מודיעין עילית
אליעזר לבל
050-4192195

**רמת
גבעת זאב**
אהרן בר חיים
053-3834413

**בית שמש
רמה א'**
???

**בית שמש
רמה ג'**
דוד קרויף
058-7676895

בני ברק
יצחק גנוט
050-4140737

**ירושלים
רמת**
???

**נווה הפסגה
פסגת זאב**
חיים פראג
050-3663131

**בית שמש
רמת אברהם**
???

אלעד
נפתלי גרשוני
0527675364

**ירושלים
מרכז העיר**
???

טלז סטון
אביעזר שטיין
052-8827000

רחובות
???

**בית שמש
רמה ד'**
משה דניאל
055-2562428

**ירושלים
הר טף**
???

גבעת שאול
פני עזרא
050-4565111

מודיעין עילית
נתי הבלין
0556692740

קרית יובל
שמעון וינברגר
050-8112144

בית וגן
נדליהו דבינסקי
054-8430969

גבעה צרפתית
מאיר איזנשטט
054-6531472

אשדוד
???

נתיבות
יוסף חיים גוטקביץ
054-8410880

נווה יעקב
יהודה ביטנסקי
052-7156914

גבעת מרדכי
אבי גרינבאום
054-2157578

אם אתה יזם בנשמתך ואכפת לך,
המקומות הריקים יכולים להיות שלך.
פנה עכשיו במייל helki.baamali@gmail.com

ללטש את היהלומים

בפרשה שוב מוזכרים אבני החושן. זו הזדמנות לדבר קצת גמולוגיה (תורת אבני החן). זהו מדע שחוקר גבישים ומינרלים, ביניהם גם יהלומים. הגמולוג עוסק במיון וסיווג האבנים, זיהוין, תיעוד צורתן, המבנה הגבישי שלהן ואופן ליטושן.

יש כל מיני אבנים, כגון יהלומים, ספיר או ברקת (איזמרגד), שהם מאד נדירים בטבע. הגבישים מסווגים ומוערכים לפי מספר קריטריונים מוגדרים, כמו יופי, עמידות בפני שריטות ונדירות האבן. היהלום מגיע גולמי מבטן האדמה, והוא טעון ליטוש ועיבוד כדי למצות את צלילותו, צבעו וצורתו. יהלום גולמי הוא חסר חיים ואינו מנצנץ, ורק ליטוש נכון שלו ממצה את יכולתו להחזיר אור. המטרה בליטוש יהלומים צבעוניים (הנדירים מאד) היא למקסם את הצבע של היהלום ולתת להם עוצמה יתרה. ההתמחות בליטוש יהלומים צבעוניים היא התמחות מיוחדת ומצריכה מיומנות גבוהה מאוד.

באמת באתי לדבר על חינוך. אין ספק שכל יהודי הוא יהלום ייחודי ונדיר. כל יהודי, מתחת לכל הקליפות והמסכים, הוא נשמה טהורה. במקור שלנו אנחנו טוב גמור, כל אחד מאיתנו אומר בכל בוקר: 'אלוקי, נשמה שנתת בי טהורה היא'. צריך רק לגלות את האור הזה. וזו עבודת חיים. כי אין תוכנת מחשב שיודעת להגיד איך ללטש אותו. אין תוכנת מחשב שיודעת למצות באופן מושלם את הפוטנציאל.

כאן גם מקום השוני בין המשל לנמשל. אדם אינו חפץ שאחרים יכולים ללטש. האדם נברא בצלם אלוהים, וכאשר הוא מודע לזה, יש בו כוחות להוציא לאור את עצמו. גם דרך עבודה עצמית, וגם, דרך היותנו אנשי חינוך שמנסים להיות שלוחי הקב"ה בענין זה: להאמין באנשים, לתת להם השראה, לתת להם שיקוף מעצים, שיאמינו בעצמם ובמעלותיהם. אם נזכה, נהיה ידא אריכתא של הקב"ה, כי מגלגלין זכות על ידי זכאי. אם לא נזכה, נהיה ידא אריכתא של כוחות אחרים, וחבל, כי זה פספוס עצום.

הקב"ה הציף את הדור הזה בנערים מבולבלים. תציצו סביב ותראו אותם - על הברזלים, בשכונה, במשפחה המורחבת. מאד קל להוכיח אותם ולדחות אותם על מעשיהם המקולקלים. מאד הגיוני לרצות להתרחק מהם ולרחק אותם, שלא ילכלכו אותנו. שלא יקלקלו אותנו, את ילדינו השמורים.

אבל אחרי בקשת המחילה, ברצוני למחות. המושגים הללו שייכים לתחום הקוליניריה, לא לנשמות ולא לילדים של בורא עולם. הדרך היחידה שבאמת מצליחה לאורך זמן, היא לא להתרחק מהם, אלא להאיר פנים, לקרב, בנועם ובאהבה. כך הורו גדולי ישראל, שעלינו לא לראות את אבק הדרכים שמבחוץ, אלא לראות - וכך להתחבר ליהלום שבפנים. שטר של מאה דולר שהתלכלך בבוץ לא נזרק לפח. גם לא יהלום. וכך גם נשמה יהודית, יקרה פי מיליארד מיהלום, ואסור לנו להתיאש. עלינו להאמין בהם, ולשקף להם את זה.

בזכות מה שאנחנו זוכים לסייע להם לראות את הטוב שבהם, אנחנו ניצלים מהקללה הנוראית שבמגילת איכה: "תִּשְׁתַּפְּכֶנָּה אֲבְנֵי קֶדֶשׁ, בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת". אבל חשוב לדעת יותר מזה: אנחנו לא רק עושים פה חסד עם הנערים ועם הילדים. על הדרך, אנחנו גם זוכים ללטש את עצמנו. הקשר פה ממש ישיר. וכן להיפך, ככל שנתאמן על עצמנו, כך נצליח לראות גם את הטוב שבילדינו. זו אמנות שמתגמלת לא רק בעולם הבא, אלא גם בעולם הזה. יהי רצון שנצליח!

שבת בבוקר במושבה הבני ברקית הקטנה, על הגבעה עומדים שני מבנים מרוחקים זה מזה, שנבנו על ידי ראש הישיבה הרב כהנמן. המבנה האחד מאכלס את ישיבת פוניבז' על תלמידיה המועטים, והמבנה השני משכן שטיבל של יוצאי פולין. לאחר יציאתם מתפילת מוסף פוגשים המתפללים את ראש הישיבה, הם מבררים אצלו מדוע בנה את שני המבנים במרחק כה ניכר ומדרגות ברוחב ניכר מפרידים ביניהם? למה המרחב הגדול הזה? אך הרב אינו מבין מה הם שואלים "אתם לא תופסים?" שואל הוא בתמיהה, "מעל שני המבנים מצד לצד הולך להיבנות היכל הישיבה, שני החדרים והמרחק שביניהם ישמשו בסך הכל לקומת לובי". הוא מדבר בשיא ההתלהבות והחסידיים נדו לו בראשם, כשהתרחק אמר אחד לחברו בציניות מה, "עוד אחד מהקורבנות של היטלר ימ"ש". כרוצה לומר, חלומות והזיות משמשות אותו בערבוביה.

בפועל, הבניין המפואר מתנשא מעל הגבעה כבר שנים רבות וכמעט שאי אפשר להתעלם ממנו. שמו של הרב כהנמן נישא בפי כל בהערצה עצומה, ישיבת פוניבז' היא אחת ממקומות התורה הגדולים בעולם כולו. מספרים כי פעם מישוהו ניסה לומר לראש הישיבה זצ"ל שהוא חולם. ענה לו הרב: "נכון, אני חולם, אבל אני לא ישן"....

פרשיות ויקהל-פקודי מונות ביחד 214 פסוקים - והדבר המדהים הוא שרובם המוחלט לא מלמדים דבר חדש. התורה יכולה הייתה לכתוב משפט אחד שהיה מסכם את רוב הנאמר: 'זיעשו ככל אשר ציווה ה' את משה'.

שתי הפרשיות הללו חוזרות כמעט במדויק על פרשיות תרומה, תצווה ותחילת כי תשא, אלא ששם שמענו את שלב הצייווי, כיצד מצווה ה' למשה את כל פרטי המשכן וכליו, וכאן מתארת התורה את שלב הביצוע ומפרטת כיצד מימשו האומנים כל פרט ממה שנאמר. החזרה על הצייוויים היא כל כך קרובה למקור, עד שרש"י אינו מפרש הרבה בפרשיות הללו. כמו שהוא כותב בעצמו בתחילת פרשת ויקהל (לה, ה): "כבר פירשתי נדבת המשכן ומלאכתו במקום צוואתם".

והתמיהה עצומה: לאן נעלם הסגנון התמציתי של התורה? מדוע חוזרים שוב ושוב על דברים ידועים?

הרב שניאור אשכנזי שליט"א הסביר את הדברים בצורה נפלאה: התורה חוזרת על כל פרט ופרט כדי ללמדנו שלמרות הקושי ולמרות שלא הכל זרם מעצמו, בני ישראל היו בסך הכול חבורת עבדים שהכשרתם המקצועית הייתה לבנות מגדלי אבן. הם לא התנסו באומנות עדינה של תפירה, אריגה וצורפות. הם היו תקועים במדבר בלי החומרים הדרושים למבנה משוכלל כזה.

מאיפה יביאו עצי שטים גבוהים שלא צומחים במדבר? היכן ישיגו אבני שוהם נדירות עבור החושן? איך יקימו את המנורה "מקשה אחת" בלי להלחים את החלקים? בעולם כולו לא היה עור "תחש", שהעור שלו מגוון בכמה צבעים עבור היריעות שכיסו את המשכן.

ובכל זאת מספרות הפרשיות הללו שלא היה פער בין החזון ובין הביצוע. וכל מה שהקב"ה ביקש - הגיע לידי ביצוע. במדויק.

כיצד? אלא, לאחר שעם ישראל עשו למעלה מיכולתם בעצמם. קודם הם גילו נדיבות עצומה ומסרו את כל אשר להם עבור המשכן, כפי שפרשת ויקהל משתפכת בהתרגשות על ה"נדבי לב" וה"חכמי לב", שמיהרו והביאו "עוד נדבה בבקר בבקר", עד שמשה נאלץ לסגור את הצ'רידי מוקדם ולהודיע שלא צריך כסף. יש מספיק.

רק אז התערב הקב"ה והשלים את מה שלא היו יכולים בעצמם. כי הקב"ה עושה ניסים למי שעושה קודם ככל שביכולתו! ההתמסרות למעלה מדרך הטבע היא זו שמכינה את הכלי לנסים מלמעלה. וכך כותב ה"כלי יקר" בפרשתנו: "ויש בזה רמז לכל המעשים אשר האדם עושה, כי קצרה יד האדם להשלימם החל וגמור, אלא האדם הוא המתחיל, והשם יגמור על ידו".

"שנה את מחשבותיך ושינית את עולמך"

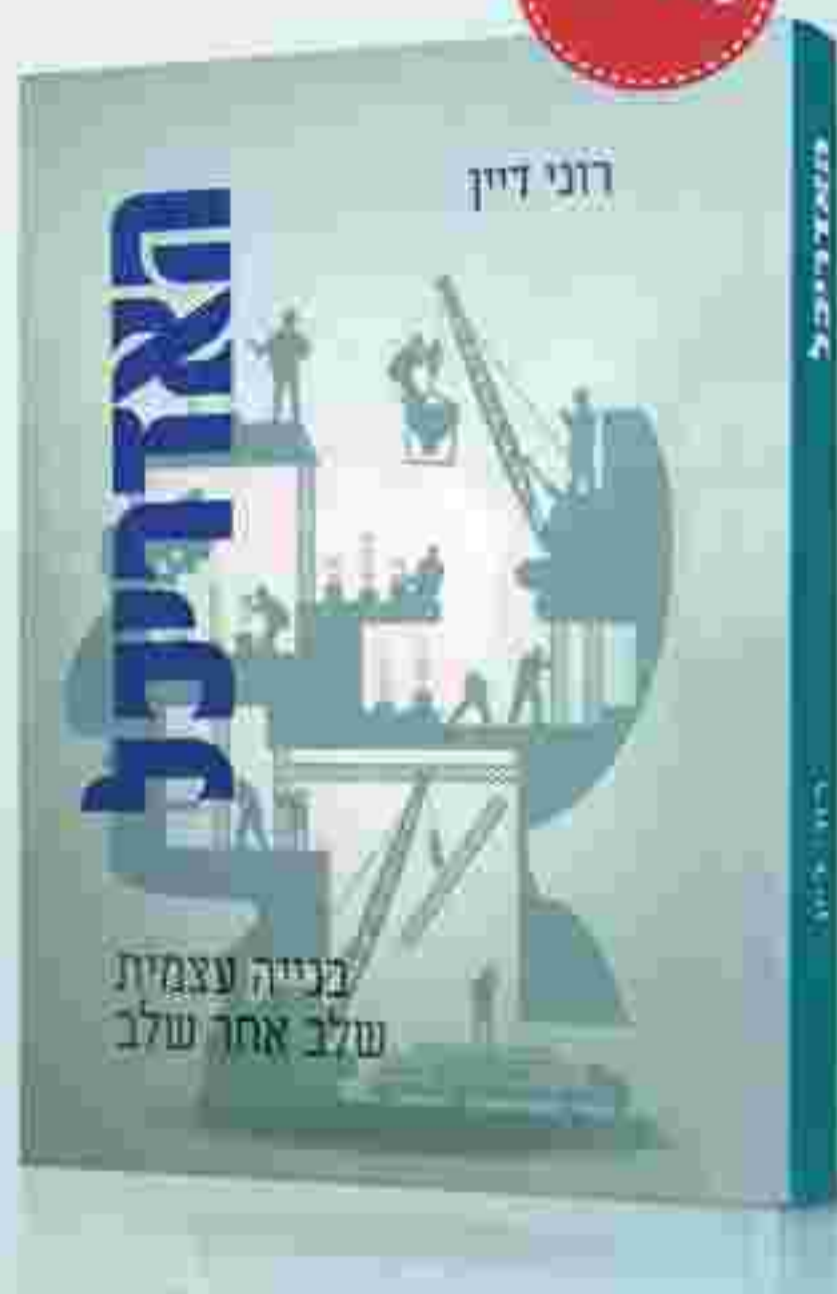
(נורמן וינסנט פיל)

חדש

האדריכל

מאת הבנקאי, הפלנטרופ
המוביל רוני דיין מסאן
פאולו, ברזיל.

בספרו בונה רוני דיין דרך למודעות
עצמית מעולה עם צעדים שיטתיים שכל
אדם בכל מקום יכול לבצע.
הספר מתבסס על כלים מעשיים שיובילו
לבניה עצמית שלב אחרי שלב להנשמת
הפוטנציאל האיש, להפחתת המתח
ולחיים עם פחות דאגות והרבה יותר
משמעות והכל מבוסס על פי דברי
רבותינו באדני התורה.

להשיג בזננויות הספרים המובחרות

קולמוס

הפצה ראשית: 072-2441670

הוצאה לאור צוף: 02-6504055

נפשי בשאלתי

הרב משה שמעון אופן, מנחה ב'אחים לנפשי'

מה אסור בשבת?

אם אני זוכר נכון, זו הייתה שאלת-היהדות הראשונה שנשאלתי על ידי אדם שאינו שומר תורה ומצוות. זה קרה בליל שבת, כשהייתי בחור צעיר. התארחתי יחד עם חבר בבית משפחה שהייתה רחוקה מהישיבה בה למדנו מרחק רב, הליכה בת שעה וחצי לערך. כשהגענו לבית המשפחה, מתנשפים ומיזועים, פגש אותנו אדם צעיר לא-דתי וביקש לשאול שאלה.

"אני לא מבין" הוא אמר. "איך יכול להיות שמותר לכם ללכת בשבת הליכה ארוכה כל כך למרות המאמץ הרב שזה דורש מכם, אבל להדליק את האור אסור? מה ההיגיון של איסורי השבת? למה יש דברים קלים שאסור לעשות ודברים קשים שמותר?"

פרשת השבוע באותו שבוע הייתה פרשת ויקהל. רגע לפני שאנו לומדים על הקמת המשכן, מקדים משה רבנו בציווי נוסף: ציווי על שמירת השבת. **שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לְךָ קִדְשׁ שַׁבָּת שַׁבְּתוֹן לַה' כָּל הַעֲשֶׂה בוּ מְלָאכָה יוֹמָת: לֹא תַבְעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת: (לה, ב-ג)** מסמיכות ציווי זה לציוויי מלאכת המשכן לומדים חכמינו ז"ל כי המלאכות האסורות בשבת הם אלו שנצרכו לעבודת המשכן. כל מלאכה שנצרכת הייתה שם, מותרת - לדורות - רק בשבת ימי המלאכה. ביום השבת, מלאכות אלו אסורות בהחלט.

לכאורה, דבר זה טעון ביאור. מהו הקשר בין מלאכות המשכן ובין מלאכות שבת? מדוע מלאכת המשכן הפכה למצפן ולמורה דרך המכוון את האסור והמותר בשבת?

הרב שמשון רפאל הירש זצ"ל מבאר פרשה זו בדרך מיוחדת מאוד. שליטתו של האדם על העולם מתבטאת בכך שהוא יכול לשנות את הדברים סביבו, לנתב או להחליף את ייעודם, ליצור בטבע ולשלוט עליו. פסגת השליטה של האדם נמצאת ביכולתו לקחת את העולם כולו ולשעבד אותו לצורך עלייתו ורוממותו האישית. היכולת לקחת חומר גשמי ולנתב אותו למטרה שונה לחלוטין, למטרות רוח וקדושה, היא יכולת אדירה, כוח שליטה עצום.

במלאכת המשכן, אם כן, מוצאים אנו ביטוי ליכולת השליטה המקסימלית של בן אנוש. לאו דווקא פסגת היצירה האומנותית - למרות שגם ביטוי זה קיים במלאכת המשכן, כי אם הכוח לשעבד את העולם כולו לאדם, ואת עצמו עם העולם - לבורא.

את השליטה הזו מגבילה התורה ביום השבת. כאן אומרת היא לאדם: עצור! גם כוח מיוחד זה ניתן לך מאת הבורא. גם המסוגלות לשנות סדרי עולם, להפנות ייעודים ולשנות מטרות, הגיעה מאת הא-ל ברוך הוא. כיוון שכך עליך לעצור פעם בשבוע. לעצור ולהיזכר שכל מה שיש לך כיום שייך באמת לריבון העולמיים.

איסורי השבת אינם נקבעים על פי המאמץ הגלום בהם או הקושי המבטל את מנוחת השבת, כי אם על בסיס היצירה והחידוש שנובע כתוצאה מהמלאכה. כוח העשייה ויכולות-השינוי נאסרו בשבת. מתוך שיעבוד והתבטלות לכוח האמת היחיד.

קו מנחה זה מספק אותנו כמעט בכל מלאכות השבת. שלושים ושמונה מתוך ארבעים חסר אחת מלאכות הינן מלאכות 'יצרניות'. מלאכות בהן האדם הפועל יוצר עושה ומקיים וכאשר עוצר הוא את מלאכתו הרי שהוא מכריז בקול גדול על השתעבדות-אמת למי שאמר והיה העולם.

ברם, במלאכה האחרונה אנו נתקלים בבעיה. הוצאה מרשות לרשות. איזו יצירה מתקיימת במלאכה זו? איזה חידוש נוצר כאשר אדם מעביר חפצים מרשות אחת לרשות אחרת?

האמת היא, שגם במקורות אנו מוצאים התייחסות שונה למלאכה אחרונה זו. היא מכונה 'מלאכה גרועה'. היא נלמדת מדרשה מיוחדת ואינה כלולה באופן טבעי עם שאר מלאכות המשכן (עיין תוס' שבת, ב, ד"ה פשט).

יחד עם זאת מרתק לגלות כי למרות העובדה שהיא מלאכה שונה ו'גרועה', היא קובעת מקום חשוב עד מאוד לעצמה. כאשר ירמיהו הנביא תובע מבני ישראל את שמירת השבת כתנאי הכרחי לשגשוג ופיתוח הארץ, הוא מזהיר על מלאכות השבת בכלליות ומדגיש במיוחד את איסור ההוצאה.

נאזין לדבריו: **פֹּה אָמַר ה' הַשְּׁמְרוּ בְּנִפְשׁוֹתֵיכֶם וְאַל תִּשְׂאוּ מִשָּׂא בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וְהִבַּאתֶם בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַם: וְלֹא תוֹצִיאוּ מִשָּׂא מִבְּתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וְכָל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ וְקִדְשַׁתֶּם אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת כְּאֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת אֲבוֹתֵיכֶם: וְלֹא שָׁמְעוּ וְלֹא הִטּוּ אֶת אָזְנָם... וְהָיָה אִם שָׁמַעַתְּ מִשְׁמַעוֹן אֵלַי נְאֻם ה' לְבַלְתִּי הִבִּיא מִשָּׂא בְּשַׁעֲרֵי הָעִיר הַזֹּאת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וְלִקְדַּשׁ אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת בוּ כָּל מְלָאכָה... וְאִם לֹא תִשְׁמַעוּ אֵלַי לִקְדַּשׁ אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וְלִבְלְתִי שְׂאֵת מִשָּׂא וּבֹא בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וְהִצַּתִּי אֵשׁ בְּשַׁעֲרֵיהָ וְאָכְלָה אֶרְמְנוֹת יְרוּשָׁלַם וְלֹא תִכְפְּהוּ: (ירמיהו, יז, כא - כז)**

לא תוציאו משא - וכל מלאכה לא תעשו. נראה שעומדות כאן שתי קבוצות של מלאכות. קבוצה אחת המונה שלושים ושמונה מלאכות 'יצרניות', וקבוצה שניה המונה את איסור ההוצאה לבד.

וכך מגדיר זאת הרש"ר במילותיו: 'אם נבקש את המושג הכולל את כל שאר המלאכות, הרי כולן מציינות את מעמד השליט של האדם כלפי הדברים שבעולם הגשמי, ואילו ענין ההוצאה הוא אך ורק בתחום החברתי. דומה שאין לתאר את מלוא חיי המדינה תיאור שלם יותר מאשר זה: יחס היחיד אל כלל החברה, יחס כלל החברה אל היחיד. כלומר, תרומת היחיד לטובת הכלל ותרומת הכלל לטובת היחיד ולבסוף קידום ענייני החברה בתחום החברה.'

על מנת ליצור מערכת חברתית טובה, חייבים שתתקיים אינטראקציה בין חברה. קשר בין אנשים מתבסס על שיתוף ועל קבלה, על נטילה ועל נתינה. מלבד יכולתו של האדם ליצור ולפעול במישור הגשמי הרגיל, יש בידו כוח לחולל מערכות חברתיות חדשות. האדם מסוגל לבנות ולייצר עולם חברתי חדש, באמצעות שיתוף קולקטיבי. וגם יכולת זו נתנה לו מאת הבורא, וגם ממנה הוא עוצר ביום השבת. משעבד את כל יכולותיו - הגשמיות והחברתיות - לבורא העולם. כעת נוכל להבין את שני המסרים עליהם אנו חוזרים בקידוש של שבת. 'שבת קדשו באהבה וברצון הנחילנו זיכרון למעשה בראשית' ו'הוא יום תחילה למקראי קודש, זכר ליציאת מצרים'. שני מאורעות אלו, בריאת העולם ויציאת מצרים, מבטאים את השיא של שלטון הא-ל בשתי הקטגוריות הללו. שיא השליטה בחומר הייתה ביצירתו, ופסגת השלטון במערכות החברתיות הייתה בהוצאת עם העבדים לחרות עולם. ביום השבת, אנו עוצרים מפעילותנו ומביטויי כוחנו ומכריזים בקול גדול על ריבונות ה' בטבע ועל ריבונותו בחיינו הפרטיים. כמו ב'מעשה בראשית'. כמו ב'יציאת מצרים'.

מאות בוגרי ישיבות מקדישים שעה שבועית ללימוד ב-ZOOM עם סטודנט מהמגזר הכללי. מאות נשים לומדות במשך שעה אחת בשבוע עם סטודנטית שאינה שומרת תורה ומצוות אך צמאה ליהדות. המאות הללו מחברים עולמות ומשנים את העולם. זו ההזדמנות שלך להצטרף ולקיים עולם מלא. אין צורך בניסיון מוקדם, רק בלב חם ומאיר.

